

JustitiedepartementetBrottsförebyggande rådet
länsstyrelserna

Uppdrag att fortsätta utveckla det nationella och regionala stödet i det brottsförebyggande arbetet

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsförebyggande rådet (Brå) och länsstyrelserna i uppdrag att fortsätta utveckla det nationella respektive det regionala stödet i det brottsförebyggande arbetet.

Uppdraget innebär att Brå och länsstyrelserna i nära samarbete ska utveckla behovsanpassade och praktisknära stödinsatser till kommuner. Brå ska även utveckla kunskapen om effektiva brottsförebyggande åtgärder samt den nationella samordningen av, stödet till och samarbetet med myndigheter.

Brå och länsstyrelserna ska lämna varsin redovisning till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 31 mars 2026, den 31 mars 2027 och den 31 mars 2028. Redovisningarna ska innehålla en beskrivning av vilka åtgärder som vidtagits enskilt och gemensamt för att utveckla stödet till kommunerna med särskilt fokus på utfall, t.ex. hur många kommuner som sammantaget har erbjudits och fått stöd, vem som har gett stödet, vilken typ av stödinsatser som har genomförts och vilka resultat som stödinsatserna har lett till eller förväntas leda till i kommunernas brottsförebyggande arbete. I Brås redovisning ska det även framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att utveckla kunskapen om effektiva brottsförebyggande åtgärder och för att utveckla den nationella samordningen av, stödet till och samarbetet med andra myndigheter. Vidare ska Brå och länsstyrelserna analysera och göra en bedömning av dels vidtagna åtgärder, dels behovet av fortsatt utvecklingsarbete. Det ska också framgå hur Brå och länsstyrelserna i enlighet med uppdraget arbetar för att förtydliga ansvarsfördelningen mellan sig i det brottsförebyggande arbetet.

I arbetet med uppdraget ska myndigheterna beakta ett funktionshinders-, barnrätts- och jämställdhetsperspektiv, inklusive det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Bakgrund

Brå har enligt instruktion i uppgift att bidra till utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet och till samordning av aktörer vars verksamhet har betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Brå fick 2017 ett utökat och förstärkt uppdrag som syftade till att utveckla det nationella stödet och samordningen på det brottsförebyggande området (Ju2017/01526) som i och med detta uppdrag upphävs. I december 2021 fick Brå i uppdrag att vidta förberedande åtgärder avseende införandet av ett lagstadgat ansvar för kommunerna för brottsförebyggande arbete (Ju2021/04249). Från och med 2023 har Brå tillförts permanenta medel för det brottsförebyggande arbetet (prop. 2022/23:1).

I syfte att utgöra en länk mellan Brås nationella stöd- och samordningsfunktion och den lokala nivån tillfördes länsstyrelserna 2017 medel för att inrätta regionala brottsförebyggande samordnare. Länsstyrelserna har sedan dess i uppgift att stödja och bidra till regional samordning av brottsförebyggande arbete enligt förordningen (2016:1258) om regional samordning inom det brottsförebyggande området, bl.a. genom att stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete. För brottsförebyggande arbete, inklusive regional samordning av arbetet med stöd till avhoppare, disponerar Länsstyrelsen i Örebro län totalt 58 miljoner kronor årligen i permanenta medel från anslag 1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete, för vidare fördelning till länsstyrelserna. Länsstyrelserna har även uppgifter och uppdrag inom närliggande områden som mäns våld mot kvinnor, alkohol- och drogförebyggande arbete, föräldraskapsstöd och krisberedskap.

I februari 2023 fick Brå i uppdrag att utveckla det nationella stödet (Ju2023/00472) och länsstyrelserna det regionala stödet (Ju2023/00475) i det brottsförebyggande arbetet. Uppdragen slutredovisades i mars 2025 (Ju2025/00757, Ju2025/00777).

Både Brå och länsstyrelserna ingår i det myndighetsgemensamma uppdraget att fortsätta utveckla stödet till arbetet med barn och unga som riskerar att

begå eller begår grova brott med koppling till organiserad brottslighet (Ju2025/00846).

Den nya socialtjänstlagen trädde i kraft den 1 juli 2025 och innebär bl.a. att socialnämnden har fått ett förtydligat brottsförebyggande ansvar. Brå ingår i ett myndighetsgemensamt uppdrag som samordnas av Socialstyrelsen som handlar om att stödja kommunerna i omställningen till en mer förebyggande, lätt tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst (S2024/00196, S2025/00116).

Närmare om uppdraget

Behovsanpassade och praktiktäna stödinsatser till kommuner

Brå och länsstyrelserna ska i nära samarbete fortsätta att ge och vidareutveckla ett samordnat, behovsanpassat och praktiktäna stöd till kommuner i hela landet. Stödet ska nå fler verksamheter och funktioner inom kommunerna och ska anpassas utifrån olika målgruppers behov. Brå och länsstyrelserna ska beakta likheter och variationer i den lokala problematiken, samt kommuners olika förutsättningar för att bedriva brottsförebyggande arbete inklusive mottaglighet för stödinsatser. Brås och länsstyrelsernas stödinsatser ska bidra till såväl att utveckla det kunskapsbaserade arbetssättet som att öka kommunernas användning av effektiva brottsförebyggande åtgärder inom olika områden. För att uppnå ett sammanhållet stöd till kommunerna i det brottsförebyggande arbetet ska Brå hålla samman samarbetet med andra myndigheter och aktörer som tar fram, sprider och stödjer implementeringen av kunskaps- och metodstöd.

Brå ska, utifrån sin instruktionsenliga uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom det kriminalpolitiska området och främja brottsförebyggande arbete, ta ett huvudansvar för att kunskaps- och kompetensutvecklingen i det brottsförebyggande arbetet sker på ett systematiskt sätt. Brå ska också ta ett huvudansvar för att på ett strategiskt sätt säkerställa att myndighetsstöd ges till kommuner med stora behov av att utveckla det brottsförebyggande arbetet. Det gäller kommuner som i dag har svårt att bedriva ett arbete i enlighet med lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete såväl som kommuner med omfattande eller tilltagande problem, eller andra särskilda utmaningar med brottslighet. Länsstyrelserna ska ta ett huvudansvar för att ge kommuner ett kontinuerligt stöd att bedriva ett kunskapsbaserat arbete i enlighet med lagen (2023:196)

om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och för att stödja kommunerna och andra lokala aktörer i implementeringen av kunskaps- och metodstöd som huvudsakligen tas fram på nationell nivå. De stödinsatser som Brå och länsstyrelserna sammantaget erbjuder kommunerna ska utgå från myndigheternas gemensamma analys av kommunernas behov av stöd och myndigheterna ska ha ett nära samarbete avseende utformningen av stödet. Brå ska även fortsatt och utifrån behov ge stöd till länsstyrelserna.

Kunskap om effektiva brottsförebyggande åtgärder

För att det brottsförebyggande arbetet ska få effekt är det viktigt att brottsförebyggande aktörer använder åtgärder och metoder som fungerar. En central del av Brås arbete handlar om att ta fram och sprida kunskap om effektiva och lovande åtgärder och metoder på det brottsförebyggande området, både avseende social och situationell prevention. Brå ska i större utsträckning än i dag ta fram t.ex. kunskaps- och metodstöd och rekommendationer på det brottsförebyggande området och i samarbete med länsstyrelserna ge stöd i implementeringen av dessa. Kunskaps- och metodstödet behöver tillgängliggöras, vara användarvänligt och målgruppsanpassat. Det kunskaps- och metodstöd som Brå tar fram ska komplettera andra myndigheters arbete eller genomföras tillsammans med andra myndigheter. Brå ska också på ett strategiskt sätt utveckla arbetet med försöksverksamheter och utvärderingar av lovande åtgärder och metoder.

Nationell samordning av, stöd till och samarbete med myndigheter

Brå har som ansvarig myndighet för att främja och utveckla det brottsförebyggande arbetet en viktig roll i att samordna, stödja och samarbeta med aktörer som kan bidra i det brottsförebyggande arbetet. I och med att allt fler myndigheter arbetar med och vidtar åtgärder på det brottsförebyggande området har behovet av samordning, stöd och samarbete ökat. För att myndigheters arbete och insatser på det brottsförebyggande området ska bli så sammanhållet som möjligt ska Brå särskilt ta en mer strategisk och aktiv roll i att utveckla samordningen av och samarbetet med myndigheter som ansvarar för och har sakkunskap inom områden som är centrala i det brottsförebyggande arbetet, t.ex. gäller det samarbetet med Socialstyrelsen inom det socialpreventiva området. Mer specifikt handlar det om att underlätta implementeringen lokalt genom myndighetsgemensamma lösningar och samordning av kunskaps- och metodstöd och rekommendationer som myndigheter tillhandahåller den lokala nivån. Att utveckla den nationella samordningen omfattar även att

initiera andra samarbeten, t.ex. med aktörer inom civilsamhälle, akademi och näringsliv, samt att ge stöd i form av t.ex. rådgivning och kompetenshöjande insatser till myndigheter och andra aktörer inom det brottsförebyggande området.

Skälen för regeringens beslut

Utmaningarna relaterade till kriminalitet och inte minst organiserad brottslighet har blivit allvarigare och mer omfattande. Det ställer krav på fortsatt utveckling, innovation och effektivitet i det brottsförebyggande arbetet. En utgångspunkt i regeringens skrivelse Barriärer mot brott (skr. 2023/24:68) är att när utmaningarna med kriminalitet i samhället förändras måste också det förebyggande arbetet utvecklas. För att vända utvecklingen behöver arbetet utvecklas ytterligare på lokal, regional och nationell nivå.

Brå och länsstyrelserna har viktiga roller i att fortsätta att utveckla olika typer av stödinsatser, inte minst till aktörer på lokal nivå. Kommunerna är med sitt breda uppdrag centrala i det brottsförebyggande arbetet och det är viktigt att de erbjuds ett ändamålsenligt stöd. Under 2024 har Brå och länsstyrelserna gett behovsanpassat och praktisknära stöd till 52 kommuner, varav stödinsatsen har slutförts i 29 av dessa. Behovet av stöd till kommunerna kvarstår alltså. Brå och länsstyrelserna behöver därför fortsätta prioritera att utveckla behovsanpassade och praktisknära stödinsatser till olika verksamheter och funktioner inom kommunerna i det brottsförebyggande arbetet.

Brå och länsstyrelserna har hittills prioriterat att arbeta med implementeringen av lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Kommunerna behöver även stöd för att i ökad utsträckning vidta effektiva åtgärder inom olika områden, både inom social och situationell prevention. En viktig del av Brås arbete framöver handlar därför om att ta fram kunskaps- och metodstöd och rekommendationer inom olika områden och att i samarbete med länsstyrelserna och andra aktörer ge stöd i implementeringen av dessa.

I och med att regeringen gör stora satsningar och allt fler myndigheter arbetar med och vidtar åtgärder på det brottsförebyggande området ökar också behovet av samordning. Inte minst behöver myndigheters stöd till kommuner bli mer sammanhållet. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att Brå även behöver ta en mer strategisk och aktiv roll i att utveckla den

nationella samordningen av, stödet till och samarbetet med centrala myndigheter.

För att säkerställa ett effektivt och systematiskt brottsförebyggande arbete behöver Brå och länsstyrelsernas respektive roller i stödstrukturen förtydligas. I Statskontoret rapport I gränslandet mellan nationellt och lokalt – en studie av länsstyrelsernas roll gentemot kommunerna (2025) framhålls vikten av en tydlig rollfördelning mellan centrala kunskapsmyndigheter och länsstyrelser. Som nationell kunskapsmyndighet på det kriminalpolitiska och brottsförebyggande området har Brå ett övergripande ansvar för utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet. Länsstyrelserna har, genom sin lokala och regionala förankring och genom att utgöra en länk mellan den lokala och den nationella nivån, unika förutsättningar att erbjuda kommunerna ett kontinuerligt stöd i det brottsförebyggande arbetet som är anpassat efter den enskilda kommunens behov och förutsättningar.

För att sammantaget stärka det brottsförebyggande arbetet behöver det nationella och regionala stödet till den lokala nivån fortsätta att utvecklas. I det arbetet har Brå och länsstyrelserna viktiga roller, tillsammans med Polismyndigheten, Socialstyrelsen och andra myndigheter som utvecklar stödinsatser till kommuner, samtidigt som engagemang och kunskap från andra aktörer såsom civilsamhälle, näringsliv och akademi behöver tillvaratas.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Johanna Granfors

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Försvarsdepartementet/ESS

Socialdepartementet/SOF, SL

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ

Utbildningsdepartementet/GV, S, UH

Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM, IU

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/BB, SPN

Boverket

Jämställdhetsmyndigheten

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Statens skolverk

Sveriges Kommuner och Regioner